

Índex

PRIMERA PART

Capítol 1.....	11
El Professor a altes hores de la nit.....	11
Capítol 2.....	17
Lluciana Mombrú i els secrets de la família.....	17
Capítol 3.....	23
La Lluciana indaga a l'hospital.....	23
Escrits per al silenci.....	24
Capítol 4.....	27
La força del barri: aferrats al Pòrtic del Misteri, els bons catòlics.....	27
Capítol 5.....	39
La gran il·lusió.....	39
La gran il·lusió destrossada.....	40
La detenció.....	45
Capítol 6.....	47
L'excaptiu torna a casa, arriba i venç.....	47
Servei d'Urgències Cirurgia.....	58
1945. Nosaltres, els estudiants.....	60
Temps passat.....	63
E estudiants en la ignorància supina.....	65
Capítol 7.....	67
Ressuscita el mestre Trias Pujol.....	67
Capítol 8.....	73
La generació dels cinquanta.....	73
Capítol 9.....	79
Diumenge de Quasimodo.....	79
Imparable avenç.....	85

Capítol 10	93
Orgull i prejudici del Servei d'Urgències Cirurgia.....	93
La trucada del degà	95
Primeres inquietuds	98
Els homes de la casa, immobilitzats, es busquen feina a fora	99
De corrupcions i terboleses	101
Capítol 11	107
Angor's time	107
Atrapat entre dos tramvies.....	108
La fascinació de posseir un Mercedes Benz.....	109
Capítol 12	111
Invitació a l'Academia de San Cristóbal.....	111
La seva primera història d'Ester	115
SEGONA PART	
Capítol 13	121
El grup	121
Quirofanistes ben plantades	124
Alfons Fernández Sabaté	125
Carles Vilalta	129
Aprés seguia el valuós Arseni	134
Carles de Javier.....	137
Carles de Javier, en la línia de Conrad.....	139
Exotisme i petrodòlars a l'Institut Barraquer.....	140
Capítol 14	143
1968. Despotisme il·lustrat al Clínic.....	143
Capítol 15	155
El Profe i Salvador Dalí mediten sobre l'ADN de Watson i Crick.....	155
Capítol 16	165
La implicació dels metges en la gestió del Clínic.....	165
La controvèrsia pel nou hospital.....	172
Capítol 17	179
L'aniversari de la Lluciana. 1967.....	179
L'Alfons torna: maig del 68.....	184
Estrès, tres, tres.....	187
La carta.....	187
Hepatitis, hepatosi?	188
1970. Primer infart.....	189

Capítol 18	193
Noves tendències vaticanes	193
Continua la penetració de les cavernes del poder	197
L'Amadeu s'indigna	202
Capítol 19	217
Els silencis del claustre	217
Sis personatges a la recerca d'un motiu (per continuar)	224
El discurs d'ingrés a la Real Academia de Cirugía	242
Vol de nit	249
TERCERA PART	
Capítol 20	253
Nocturnal (Cómo te quiero, noche)	253
Pensaments d'amor fallit	253
Ester literària	262
A alta deshora de la nit. Poemes	266
Capítol 21	269
Genis al Finisterre	269
Capítol 22	279
Tornar a casa	279
Era l'edat de la infància feliç melangiosa, indecisa.	281
Totes fereixen; la darrera mata	283
Capítol 23	289
El robatori in my mind (tal com jo el recordo)	289
Colofó	295
Epíleg	299

Capítol 1

EL PROFESSOR A ALTES HORES DE LA NIT

Al porter de nit de l'hotel Wilson, un home amb l'ull viu de vigilant, li agradava guaitar, de tant en tant, l'ampli escenari que davant seu oferia l'avinguda de la Diagonal a les diverses hores de la nit. Cada hora tenia el seu caràcter especial i variant d'un dia a l'altre, amb els seus matisos i aspectes diferents produïts per la contaminació, la humitat, la pluja, el fred o el vent però també per la intensitat del soroll o el silenci, la visibilitat o la quietud. Era un dia de març de 1976. A un altre observador menys perspicaç potser li hauria passat per alt el llum encès fins a altes hores de la nit —i avui fins més tard que mai— en tres dels balcons del principal del número 437, el gran edifici d'elegant arquitectura que ocupa tot el tram de l'illa entre Aribau i Muntaner, davant de l'hotel.

La persistència d'aquell llum de sobretaula encès en una cambra li permetia besllumar —tot i la protecció de les cortines— que hi treballava de nit un home alt, de còrpora notable, rebuscant en les prestatgeries o assegut davant de la taula preparada per escriure o per llegir que li feia pensar en gent d'altres temps, personatges literaris com el Quixot o el mític mestre del seu poble que havia mort llegint en la fatiga de l'insomni. Sovint l'havia vist inclinat sobre la taula. Potser era el mateix que alguna tarda cap al tard, quan el porter entrava a treballar, sortia del número 437 endreçant un portafolis a la cartera. I sempre sortia de casa amb un llibre com a mínim a la mà, sovint llegint. De vegades entrava a la llibreria Àncora y Delfín situada exactament entre l'hotel Wilson i l'oficina bancària. No s'hi estava gaire temps i en sortia poc després, llegint

amb una atenció molt més gran que la que dedicava al trànsit, i creuava de nou l'avinguda sense gaire precaucions. Sempre li havia cridat l'atenció per aquest fet. El porter s'havia familiaritzat amb aquell llum encès i, en definitiva, amb aquell home capaç de passar hores fixat als llibres, prenent notes, escrivint. I tant és així que ja l'havia pres com a símbol del noctàmbul obsedit.

8,15. A primera hora del matí del 14 de març, quan es disposava a deixar la feina un cop complert el torn, el porter de nit va veure un fet divers. Va veure com s'obria la porta del carrer del número 437, situada just sota la balconada il·luminada, sense que prèviament s'hagués encès el llum de la porteria. El que va sortir al carrer era un home jove, ben cossat i ben vestit. Portava un abric lleuger, negre i ben tallat. Ja a l'exterior va donar un ràpid cop d'ull a banda i banda, com per comprovar que no hi havia trànsit, i va travessar molt àgilment l'avinguda Diagonal sense anar a buscar el pas de vianants, directament per la calçada normalment intransitable, ara deserta, mentre treia les claus de la butxaca. Es va dirigir a un cotxe mal aparcat gairebé davant de l'hotel Wilson, n'obrí el pany i hi entrà ràpidament, amb un moviment impetuós. Allò que va estranyar el porter de nit va ser que un cop aquell home dintre del cotxe, en lloc d'arrencar d'acord amb la pressa que semblava tenir en creuar l'avinguda, no engegà el motor ni tancà els intermitents posicionals. El porter va observar durant uns minuts intranquil, tot pensant si valia la pena avisar aquell subjecte que estava aparcat incorrectament; fins i tot féu uns passos endavant per acostar-s'hi però s'ho repensà: en definitiva no tenia per què ficar-s'hi i, d'altra banda, va preferir continuar observant i veure per què collons no arrencava i per què mirava amb tanta atenció el llum encès del principal del número 437. Però de sobte, el dubte va desaparèixer: va engegar i va arrencar amb parsimònia.

8,30. Va arribar la senyora de companyia. Venia de presseta, espavilada per la fresca. Va obrir la porta del carrer i va entrar. Va agafar l'ascensor i va pujar al principal. Va obrir la porta del principal segona, corresponent al despatx estudi de l'amo

de la casa, i hi va entrar. Segurament va percebre un intens silenci, més intens fins i tot del que estava habituada, va pensar que potser el senyor s'havia quedat adormit quan a hores d'ara hauria d'estar llevat o fins i tot sortint a treballar.

La senyora de companyia va entrar al despatx i va trobar el seu amo assegut a la butaca davant de la taula, el tronc prostrat damunt la superfície, abatut el cap sobre el puny esquerre, doblegats els braços, del tot immòbil sota el llum de sobretaula encès. Va cridar-lo i va sacsejar amb respecte el cos inanimat. I, com si aquesta eventualitat formés part d'allò que era previst, va seguir les instruccions que havia de complir en una situació semblant. Així, va despenjar el telèfon i va trucar al Clínic, va demanar pel cap de guàrdia d'urgències, es va identificar i va demanar auxili immediat perquè la urgència era absoluta.

La resposta no es va fer esperar. El cap d'urgències va reunir un equip entre tots els que va poder trobar —entre ells un cardiòleg i l'anestèsista— i va ordenar a una ambulància que els traslladés a Diagonal 437. Arribats amb llestesa, van pujar corrent per les escales sense esperar l'ascensor, van trobar la porta oberta, sense dubtar van fer cap al despatx —coneixien bé el camí— i hi van entrar amb ansietat i temor perquè l'home que anaven a socórrer era el seu superior màxim, el Professor en cap de tots els serveis quirúrgics.

Van redreçar el cos que havien trobat prostrat damunt la taula. A l'examen no tenia polsos perifèrics ni centrals. El cardiòleg va iniciar la ventilació per pura fórmula, convençut de la inutilitat del que intentava, perquè aquell home era mort; van reclinar-lo en el sofà, li va agafar el cap amb les mans i va mirar-lo, pàl·lid però majestàtic, sense rictus dolorós, serè.

No per temuda o esperada, la mort era menys dura. Indescriptible veure el Xef, que havia estat vigorós, estès i inànime. Ningú no va plorar però els rostres es van desfigurar i descompondre. «Tot em modifica, res no em canvia.»

Tot seguit van decidir avisar la família, comunicar-ho a l'Hospital Clínic i reclamar el forense. Poc després van arribar quatre o cinc metges companys de claustre de la facultat i alguns dels més rellevants col·laboradors van fer acte de presència.

9,30. Tres dels quatre fills havien estat localitzats i ja havien arribat: m'excuso de descriure'n l'emoció perquè no és l'objecte d'aquest relat explicar el trasbals de la família, immens.

Mentrestant, el forense examinava el cadàver i després d'una primera inspecció va anunciar que, ateses les circumstàncies de la mort i estant sol en el pis, n'havia d'ordenar l'autòpsia. Es dirigia als seus col·legues, als deixebles i col·laboradors del difunt, rellevants personalitats del Clínic que, atenent precés dels familiars, van sol·licitar al forense que procurés evitar-la: aquesta hauria estat la voluntat del difunt —van dir— i calia respectar, en aquest més que en altres casos, la voluntat humanística del Mestre, que havia escrit que el bisturí només havia d'actuar quan era absolutament imprescindible, i en aquest cas no ho era. Òbviament —va dir el cardiòleg— el Professor reunia totes les condicions per morir d'infart, isquèmia, embòlia, cerebral o coronària, estrès o aturada cardíaca sobtada a causa de la insuportable activitat sense repòs ni pausa que duia des de feia anys.

La dissertació del cardiòleg va impressionar el forense, qui convenceria el jutge d'evitar l'autòpsia.

El porter de nit no hi va tornar a pensar fins a l'endemà, quan va llegir l'esquela i un petit obituari a La Vanguardia. El Professor era una eminència. Morí víctima del deure, de la inhumana sobrecàrrega del treball de cirurgià que, a més, estudiava i publicava constantment; un mestre. El difunt era titular del gran servei de cirurgia, orgull de la ciutat. L'obituari, escrit elegantment, destacava els seus principals càrrecs. El funeral se celebraria a la veïna parròquia del Pilar (Londres amb Casanova). La família rebria els amics a la sortida. El funeral seria a les vuit de la tarda per no interrompre el treball programat a l'hospital.

El porter de nit va demanar a l'hotel permís per assistir-hi. Tenia interès a veure el personal que hi apareixeria; segurament hi reconeixeria algú, però el ver motiu era comprovar si entre la multitud que segurament hi hauria, era capaç de distingir aquell home jove, ben cossat, que la nit de la mort havia creuat ràpidament la Diagonal sense respectar els semàfors, s'havia ficat dintre del cotxe mal aparcats i, en lloc d'arrencar corrent d'acord amb la pressa que semblava dur, havia esperat i vigilat amb ac-

titud inexplicable els balcons il·luminats durant un llarg minut i després havia arrencat amb parsimònia per creuar Muntaner avall i continuar fins a Provença per girar a la dreta, segurament en direcció al Clínic. Mitja hora abans de les vuit la capella era plena a vessar. Entre els assistents n'hi havia molts de compatibles amb el semblant de l'home que intentava distingir però no n'hi havia cap que fos més semblant que els altres. I ja desistia de trobar-lo; però quasi es va felicitar per la seva perspicàcia quan va veure en el segon rengle dels assistents, per tant amb seient reservat, que sí que efectivament hi era. Va mirar-lo fixament per enregistrar la seva cara, que no li era del tot desconeguda, fins que el jove ben cossat s'adonà que estava sent observat i se li girà d'esquena.

El porter de nit va dirigir-se a la comissaria de policia per explicar allò que havia vist la nit dels fets però, quan va ser a l'entrada, no es va decidir a demanar que el rebessin per la falta de consistència de la denúncia que volia presentar i, també, per temor a les conseqüències, i perquè no era feina seva sotmetre's a la praxi policíaca. En realitat, quines proves tenia i quina fantasia el pertorbava?

Quant a mi, durant la cerimònia funerària, sota l'impacte de la mort anunciada del nostre Professor i amic, el difunt de cos present, mentre es resaven les oracions fúnebres en record i elogi seu i ens recordaven que tots ens hi reuniríem un altre dia, junts, post mortem, en la glòria que ens esperava a la vida perdurable, a la qual el nostre Professor havia estat cridat per precedir-nos, no sé per què vaig començar a dubtar que potser no havia estat pas cridat des de dalt sinó que, al contrari, l'havien forçat a emprendre el llarg viatge des d'aquí baix, des de molt avall. Era un pensament absurd, no el producte de cap raonament semblant al que havia tingut el porter de nit i, per allunyar-lo, anava observant tots els rostres familiars dels amics i coneguts i sobre tots els meus distingits col·legues, les cares de respecte, els sospirs continguts dels assistents, tota la boníssima gent de la nostra classe professional i coreligionària, acadèmica i docent. I em fixava en les nombroses monges tutelars del règim hospitalari fins fa poc omnipotent, que hi eren notòries. I encara que fossin simulades, vaig veure i comprovar

les mirades d'acceptació cristiana de la mort sobre la qual el nostre Professor havia escrit pàgines de consistència filosòfica indubtable. I no sé per què, a poc a poc, anava barrinant la idea paranoica que, a part de la sincera emoció dels que li eren fidels, em semblava veure en les cares d'alguns col·legues els motius que tenien per desitjar la mort del Professor; però vaig refusar de divagar sobre aquest tema i vaig concloure que, malgrat les suposades males arts que se li atribuïen, jo estava fascinat amb ell i sempre l'havia considerat el cap més sòlid de la casa: memòria i intel·ligència l'embellien.

Capítol 2

LLUCIANA MOMBRÚ I ELS SECRETS DE LA FAMÍLIA

Després de l'acte funerari em proposava tornar a l'hospital i pel camí em va atrapar Lluçiana Mombrú, companya d'estudis, opositora a una plaça d'interna i, mentrestant, supervisora de quiròfans, excel·lent amiga i —tot s'ha de dir— neboda del finat Professor i mestre. Llavors va dir que anava cap a la casa pairal on havia nascut la mare del Professor, a Hostafrancs, per fer costat a la família. Per què no l'acompanyava? Vam decidir anar-hi a peu —va refusar el meu cotxe—, al capdavant no era tan lluny: durant anys ella havia vingut caminant a l'hospital. Tenia bona gambada i la marxa la impulsava a comentar-me els molts detalls del camí a través de l'esquerra de l'Eixample. Per si fos poc, es prodigava a explicar-me l'esquema general de la família i la geografia particular del barri on havia nascut i crescut el seu oncle, el Professor. La Lluçiana adorava tant el barri com l'oncle i elogiava l'esperit de la família, la força que mantenia units no sols els parents de primer grau sinó també cosins, cunyats, nebots i nebodes. S'hi sentia molt lligada, com ho prova el fet que havia estudiat medicina per sentir-se a prop de l'oncle —a qui, d'altra banda, la seva mare havia ordenat que mai no abandonés la neboda: que la fes prosperar en la vida i la guiés en els estudis. I així va ser que Lluçiana Mombrú arribés a ser la primera. Val a dir que ella havia fet tot el que havia pogut per aconseguir-ho.

Abans que res, però, em va parlar del seu barri, ara en tenia l'ocasió. Situat ben a prop de Barcelona, i com si no tinguessin res a veure, van competir en el moment històric que l'un i l'altra creaven la pròpia indústria, Hostafrancs disposava de milers de

fusos, em va dir, de centenars de telers i de centenars d'obriers. I la Lluciana recordava, o li havien explicat els avis, la ferocitat de la lluita de classes, els focus d'anarquisme, els sindicats i les agrupacions per a la defensa de la propietat privada.

En un altre sentit, recordava especialment el gremi patronal de rajolers on l'avi —el pare del seu oncle— l'havia encertada de ple. Però a Hostafrancs tot és diferent de la resta d'aglomeracions que s'han establert des del Llobregat fins a Badalona. La Lluciana estava convençuda de les insondables diferències que ens han separat sempre. Llavors per primera vegada vaig sentir-li parlar de la personalitat hostafrancsenca, que era d'un patriotisme local portat fins a l'extrem, ben similar a la barcelonina, de la qual sens dubte, va dir, provenia jo.

Parlava de pressa i animada. Tenia l'ocasió de demostrar-me que sentia pel seu barri un amor profund i ressentit, perquè el fet li confirmava que la població del centre de la ciutat es considerava superior i, de fet, era classista, fins i tot covarda, de no sortir mai del centre. Però i ella, què? Tan realista en els fets puntuals, ¿no havia construït una llegenda d'una cosa que no s'ho valia pas gaire com era la història del seu barri?

La història, la Lluciana la centrava al voltant del turó de la Vinyeta, en altres temps un romàntic pujol ventós propici als molins i a les forneres. Amb el temps van desaparèixer, el turó es va convertir en lloc d'ajusticiament i fou maleït o batejat amb el nom del turó dels Enforcats, l'activitat terrorífica del qual es mantingué en terrible intensitat amb l'afany d'establir justícia.

Just al nord del turó dels Enforcats, cap al 1880 s'hi van crear els nous escorxadors que el Professor de petit va veure créixer. No gaire lluny hi van alçar el gran mercat metàl·lic. Vet aquí una sèrie de factors que van fer que en l'entorn s'hi construís un gran negoci de bestiar de tota mena, destinat al comerç i al sacrifici. Probablement relacionat amb aquest fet s'agrupà una nombrosa colònia de gitanos a l'entorn de la plaça d'Herenni, dita del Sol. Això i el fet que el districte es convertís en una ruta ferroviària rellevant, van requerir una estació de la categoria de la de Magòria que propicià una enorme allau de forasters, alguns només d'anar i venir però molts també per quedar-s'hi. I tan important com el centre ferroviari va ser la nova terminal dels autobusos de viatgers i sobretot de merca-

deries que eren transportades arreu de l'encontrada per tot el país amb grans carruatges. Tot un negoci en mans dels traginers que es disputaven en el mercat els millors cavalls de tir.

Drapaires, traginers, marxants, fabricants de rajoles de les famoses bòbiles, industrials tèxtils de gran envergadura, gitanes i gitanos i enemics del poble: militants anarquistes que adquirien fama universal per la seva ideologia, per la seva voluntat, per la duresa de la lluita ferotge a què van ser sotmesos i pel càstig cruel que van infligir als seus. Tot això en anys de Carlos Gardel i el tango, a quatre passes del Paral·lel i de la transmutació del territori un temps després amb vista a la instal·lació de l'Exposició Universal i a l'arrodoniment total de la plaça d'Espanya, amb la simbòlica torre monumental dels rius espanyols davallant en cascada sobre el gran llac artificial.

La puixança d'Hostafrancs es va veure afectada —i reforçada— per la proximitat de Sants i la seva gent sana i forta, amb qui estava condemnada a entendre's. De la fusió en va néixer, vigorosa, una personalitat hostafrancsenca, fruit de la tendència associacionista de tothom i que en qualsevol cosa trobava un motiu per reunir-se, defensar-se i, si calia, córrer plegats. Així ho imaginava o l'hi havien explicat. Mai aquella societat no s'hauria resignat a escalfar cadira al casinet per jugar a la brisca. Al contrari, si es reunien era per formar cors de Clavé, orfeons de Sants, colles de sardanes, prolífiques associacions nacionalistes, companyies de teatre, jocs florals, penyes taurines, literàries, esperantistes que aspiraven a una llengua universal apta per a tots els pobles d'Europa, de la qual havien sentit a parlar.

Com es pot suposar atès el seu caràcter benestant, els seus avis s'havien posat en contra de la malentesa però inevitable lluita de classes que, amb l'excusa de les llibertats, es mantenia encesa. Repudiaven aquella gent mal afaitada, malparlada, amenaçant. Sentien aversió i menyspreu pels anomenats faieros, pels caps de colla de tots els sindicats. Anomenaven pistolers els dirigents i els homes d'acció directa i miraven amb temor la cara dura de Durruti que havien qualificat de trinxeraire i de qui no havien entès mai la grandesa.

La seva era una família de creences conservadores necessàries per sobreviure en els anys de la convulsió social. La Lluciana no sabia si l'avi Jaume havia fet mai ús d'aquell parell de ri-

fles winchester que guardava en perfecte estat de manteniment al fons de l'armari del dormitori, però el suposava allistat al sometent. Les creences eren el principal valor de la vida, fins i tot per damunt de les pessetes que havien acumulat almenys durant tres generacions seguides, d'acord amb una escala de valors ben arrelada, ben justificada, perquè tèrbols moviments socials havien sacsejat els barris, a la sortida dels toros o dels mítings dels incendiàries. La família s'havia compromès a defensar-se si calia, si no hi havia altre remei. I doncs, perduda la confiança en els partits polítics, que mai no havia estat gaire ferma, van tancar-se. I es pot dir que llavors es va consolidar entre ells un esperit familiar profund. Dintre de la família serien solidaris a mort; sense individualismes —va dir la Lluciana amb un cert orgull.

No ens n'havíem adonat i havíem arribat a la Creu Coberta. A partir d'allà, la Lluciana sabia perfectament quins carrers i carrerons calia prendre per fer dreuera mentre jo, desubicat, em deixava conduir fins a la casa on estava reunida la família. Era una casa modernista, segurament feta per algun arquitecte imitador dels grans Domènech, Cadafalch i Jujol, en to menor però molt digna, sòlida, estilitzada, amb quatre plantes, cada una per a un dels fills o dels sobrevinguts, apta per a quarter general del clan. A l'últim pis vivia la Lluciana, sense ascensor. Ella va fer-me entrar a la primera planta, en una mena d'avantsala gran, i em va demanar que m'esperés mentre anava a advertir la família de la meua presència.

L'espera era una mica sorprenent i es va allargar uns minuts, però n'hauria necessitat més per donar a l'abast a la contemplació de la innumerable quantitat de fotografies i retrats del Professor, on apareixia en diferents actituds i edats, però on l'estructura del cap, que diverses vegades escultors competents havien assajat reproduir, atrets per la força i la bellesa, era sempre la mateixa: les òrbites dels ulls i les ulleres, els pòmuls prominents, el nas potent, lleugerament corbat, la boca enèrgica i molsuda, les barres maxil·lars ben dissenyades que li donaven un aspecte imponent i singular. Una exposició, un àlbum obert a la vista: diferents èpoques, edats i mides, retrats individuals o en grup, en actitud d'estudiant, d'aprofitat lector, de pensador seriós, d'esportista esvalotat. Retrats familiars, entre pare i

mare, sol, amb la mare, repetits insistentment. Ell, l'estudiant modèlic, i la meravellosa mare: una dama impressionant de trets segurs i enèrgics, agradables no obstant això. No vaig tenir temps d'analitzar la mirada d'ella en tan poc temps. Tot i això vaig entendre el perquè del complex d'Èdip que alguns dels malvolents de l'hospital li atribuïen.

Després d'un temps indefinit, es va obrir la porta. La Lluciana venia acompanyada del portaveu de la família que em va donar infinites gràcies perquè m'havia pres la molèstia de venir. Però, tanmateix, la resta de la família no em podria rebre, molt afectada, immersa en el dolor, sorpresa per la rapidesa de la mort inesperada d'aquell home a qui estimaven amb passió. La Lluciana es va donar per satisfeta amb les explicacions del portaveu de la família i, per desdramatitzar la situació, va dir que jo estava summament ocupat i que em calia tornar. Ella m'acompanyaria.

Vam agafar el metro en direcció a Rocafort. La possibilitat de tenir-la a prop al vagó massa ple m'atabalava. En aquella hora anava més atapeït que de costum, no vam poder seure i vam quedar drets a prop, quasi aixafats, premats l'un contra l'altre, sobretot en les frenades. En una situació de coexistència tan metropolitana, la proximitat del físic poderós de la Lluciana no havia estat desagradable ni forçada. Quasi havia resultat estimul·lant, perquè ella no abaixava els ulls i jo sentia les parpelles a frec de galta i, sense necessitat de dir-nos-ho, vam compadir-nos convençuts que amb la mort del Profe la vida canviaria per a nosaltres; ja res no tornaria a ser igual.